

Kiina-riski ja yleisohjeita kauppasuhteisiin

Niina Väisänen

Kiinan kaupallistaloudelliset suhteet

Itä-Aasian ja Oseanian yksikkö

Ulkoministeriö

19.9.2024

Kiinan visio: johtavaksi valtioksi v. 2049 mennessä

- Kansalliset tavoitteet
 - Historiallisen suurvalta-aseman palauttaminen
 - Talouskasvun ja hyvinvoinnin jatkuvuus → puolueen legitimitietin vahvistaminen
 - Kiinalaisen kulttuurin ja yhteiskuntamallin vahvistaminen vs. länsimaiset arvot ja vaikutteet
- Globaalit tavoitteet
 - Pääsy globaaleihin johtorooleihin
 - Teknologinen johtajuus erityisesti murrosteknologioissa
 - Sotilaallisen kyvykkyyden kasvattaminen, omien aluevaatimusten vakiinnuttaminen
 - Uusi kansainvälinen järjestys Kiinan lähtökohdista käsin
- Tahtotila: Asema **kansainvälisesti tunnustettuna suurvaltana** → taloudellisen, poliittisen ja sotilaallisen vaikutusvallan hyödyntäminen globaalisti

Kiina Presidentti Xin kaudella

- Xi kolmannella 5-vuotiskaudellaan - puolueen valta korostunut entisestään, sisäisen vakauden säilyttäminen ytimessä
 - Haasteina hidastuva talouskehitys ja rakenteelliset ongelmat (ikäntyminen, alhainen syntyvyys, nuorisotyöttömyys). Kasvuennuste 4-5%
- **Ideologisuus ja omavaraisuuden tavoittelu vahvistunut avoimuuden ja talouden kustannuksella**
 - Puolueelle vahvempi rooli mm. tieteen ja teknologian ohjaamisessa
 - Liiketoimintaympäristön epävarmuudet
 - Sisäisen valvonnan kiristyminen
- Ulkopolitiikassa huomio edelleen Yhdysvalloissa
 - Taiwan, Itä- ja Etelä-Kiinan meret: riski vastakkainasettelun kärjistymisestä
 - **Tuki Venäjälle vaikeuttaa suhdetta länteen**

Kiina Euroopalle: kumppani, kilpailija ja järjestelmätason haastaja

- Ilmastonmuutos ja globaalit haasteet vaativat yhteistyötä
 - **Ei vihreää siirtymää ilman Kiinaa**
- Keskeinen kauppakumppani ja investointikohde, samalla pitkäaikaiset huolet **epäreilusta kilpailusta** edelleen valideja
 - IPR:t
 - Kaupanesteet
 - Valtiontuet/ylikapasiteetti
 - Markkinoillepääsyn haasteet, epätasainen pelikenttä
- Kiina ajaa vaihtoehtoista kansainvälistä järjestelmää ”kiinalaisin painotuksin”
 - Esim. suhtautuminen ihmisoikeuksiin
- EU:lla taloudellista vipuvoimaa: **EU-markkina on Kiinalle elintärkeä**

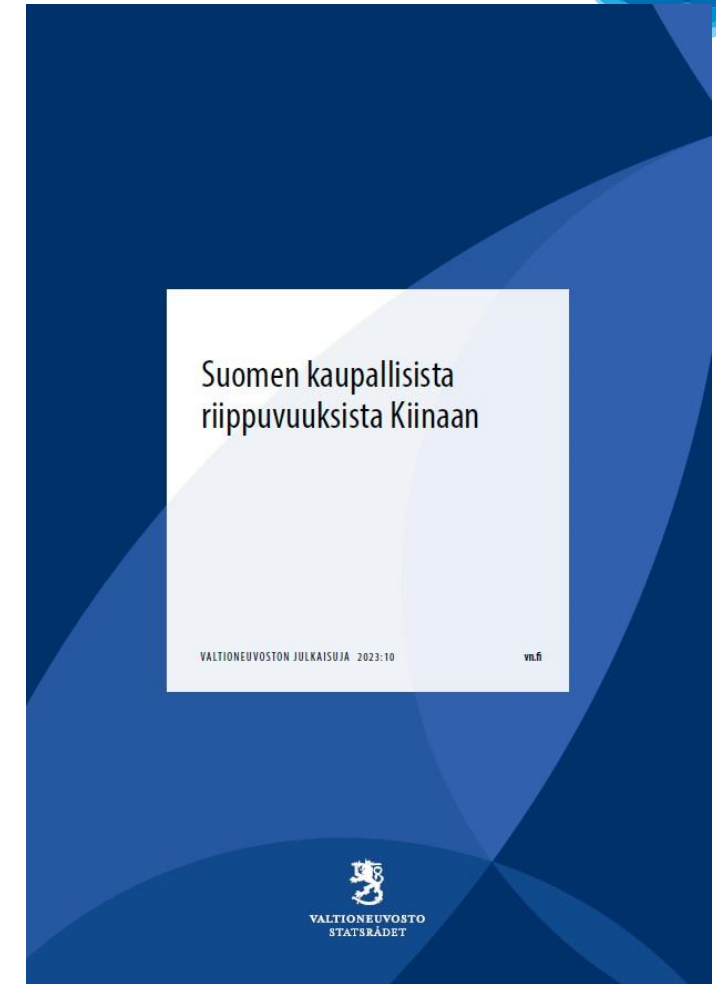
Suomen Kiina-politiikka

- Suomen ja Kiinan poliittiset ja kaupalliset suhteet Kiinaan ovat vakaat
- Kiina on **yksi isoimmista kauppakumppaneistamme**
 - 4. suurin vientimaa, 3. suurin tuontimaa tavaroiden ja palveluiden arvolla mitattuna
- EU:n yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja kauppapolitiikka raamina
 - Tiivistyvä suhde Yhdysvaltoihin ja Nato-jäsenyys huomioitava
 - Yhteistyö ja yhteinen tilannekuva samanmielisten kanssa
- **Toimiva ja laaja-alainen Kiina-suhde** jatkossakin tärkeä Suomelle, lähtökohtana **omat intressimme**
- **Strategisten riskien vähentäminen** EU-tasolla ja Suomessa olennaista
 - Hallitusohjelman kirjaus
 - Tiiviissä vuorovaikutuksessa elinkeinoelämän kanssa

Suomen kaupalliset Kiina-riippuvuudet (2023)

- <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164691>
- Suomi on tutkittujen kaupallisten Kiina-riippuvuuksien osalta **EU-maiden keskitasoa**
- Suomalaisia ja eurooppalaisia **kriittisten raaka-aineiden tuotanto- ja kierrätysvalmiuksia** on tärkeää entisestään edistää kestävällä tavalla
- Suomalaisyrityksiä kannustetaan edelleen **vahvistamaan kaupallista resilienssiään** tuotanto- ja toimitusketjuja monipuolistamalla ja arvoketjujen läpinäkyvyyttä lisäämällä
- Lisäkartoitusta tarvitaan sektorikohtaisesta korvattavuudesta sekä riippuvuuksien merkityksestä suomalaisen yhteiskunnan **huoltovarmuuteen**

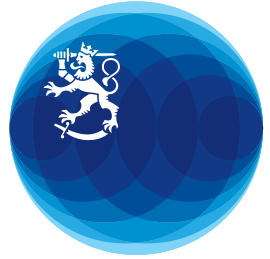

Komission tasoitustullit kiinalaisille sähköautoille

- Kiina on nykyään **globaali johtaja mm. sähköautojen tuotannossa**
- Kiinan ylituotanto vihreässä teknologiassa on haaste eurooppalaisen teollisuuden kehitykselle
- EU on asettanut **väliaikaiset tasoitustullit** Kiinasta tuoduille sähköautoille
4.7.2024
 - Koskee vain **henkilöautoja**
- Komission lopullisesta asetusehdotuksesta jäsenmaat äänestävät lokakuussa määräenemmistöperiaatteella
- **Suomi pidättyi äänestämästä väliaikaisten tullien osalta**, kantaa pysyviin tulleihin (voimassa 5 vuotta) valmistellaan parhaillaan
- Kiinan vastatoimet, kauppasodan ja eskalaation riski. Löytyykö neuvotteluratkaisu?

Kiina-yhteistyöhön liittyviä riskejä

- Kiina on omanlainen kapitalistinen järjestelmänsä – yllätyksiin varauduttava esim. hallinnon päätösten osalta, **ennakoimattomuus**
- **Toimitusketjujen häiriötilanne** voi tulla eteen odottamatta – esim. koronapandemian kokemukset
 - Stressitestit toimitusketjuille
- **Taiwanin ja Taiwaninsalmen** tilanteen kriisityminen vaikuttaisi maailmanlaajuisesti
 - Globaali riippuvuus esim. **puolijohteiden** tuotannosta
 - **Merikuljetuksen** ongelmat hidastaisivat tilausten kuljetusta
 - **Pakotteet** Kiinalle hidastaisivat varaosien ym. saamista
- Kiinan tiivistyvä suhde Venäjän kanssa, ihmisoikeustilanne, jne. → mahdollinen **mainehaitta Kiinan kanssa toimimisesta**

Kauppasuhteet Kiinan kanssa – vinkkejä?

- Oman tilannekuvan ja Kiina-tietouden ylläpito
- Riskien identifiointi omalla toimialalla
- Varautumistoimet, ennakointi
- Toimitusketjujen hajautus
- Kiihtyvä suurvaltakilpailu erityisesti teknologiasektorilla → tietoisuus mahdollisista välillisistä vaikutuksista
- Huom: kaupalliset riippuvuudet ovat yleensä molempiin suuntiin hyödyttäviä
- **Monet yritykset toimivat onnistuneesti Kiinan markkinoilla, ja mahdollisuuksia on paljon**